

Leddgikt

Eva hadde ønsket å være hjemmeværende siden barna var små.

Pasient Det er så stille i huset nå etter at barna har flyttet hjemme ifra. Ja, ja – de er jo ikke akkurat barn heller, sa hun og smilte. Selv om de for meg på en måte alltid vil være det. Det var hyggelig å se dem i julen.

Hun smilte litt ved tanken.

Pasient Det var riktig for oss, selv om jeg har fått en del kommentarer opp igjennom årene. Noen forstår ikke at jeg frivillig kan velge å være "bare husmor" som enkelte har sagt. Hun himlet med øynene før hun fortsatte. Men jeg er glad for at vi har hatt mulighet til å prioritere det.

Lege Det har sikkert vært godt for familielivet og for barna. Som du sier, så er de jo voksne nå, men man forblir jo sine foreldres barn resten av livet. Min oldemor kalte i en alder av 96 år fortsatt sine tre døtre for "Småpikene" selv om de på det tidspunktet var mellom 70 og 75 år.

Pasient Ja – sånn er det, sa hun og lo. Men nå framover får jeg se hva jeg skal bruke dagene til. Grunnen til at jeg kommer er at jeg den siste måneden har vært så stiv i fingrene. Jeg har brukt litt Ibux, men det er ikke nok lenger. Nå trenger jeg rett og slett litt hjelp.

Hun viste fram hendene sine. To av fingerleddene på den høyre hånden og et av leddene på den venstre var hovne. Da jeg kjente på dem var de varme.

Lege Ja – de virker betente. Har du merket noe i andre ledd?

Pasient Når du spør, så ja, det er litt ømt i den ene tåen, men det er ikke veldig ille der.

Jeg undersøkte føttene hennes og fant at et av tåleddene også hadde tegn til betennelse.

Lege Varierer plagene i løpet av døgnet?

Pasient Ja – det er klart verst om morgenen. Da bruker jeg fort en halv times tid på å bli sånn noenlunde.

Lege Hvordan føler du deg ellers?

Pasient Jeg er ikke i form, for å si det slik. Er i grunnen mer sliten nå enn da barna bodde hjemme. Jeg har tenkt at det skyldes jeg jo er blitt eldre og at jeg synes det er trist ikke å se barna hver dag, men jeg får det ikke helt til å stemme. Barna flyttet for et halvt år siden, og det er de bare siste par månedene jeg har vært "utenfor". Mener du at de kan ha sammenheng med dette med hendene og foten?

Lege Ja – det kan være en sammenheng her. Har du merket forandringer andre steder i kroppen?

Pasient Litt stiv i nakken og tørr i øynene, kanskje, men det er egentlig ikke noe jeg har tenkt så mye over. Jeg har jo vært en del plaget med vond nakke tidligere også, som du vet.

Lege Jeg tror dette bør utredes raskt og grundig, Eva. Ut i fra det du forteller og de vonde leddene du har vist meg, mistenker jeg at du kanskje har fått leddgikt.

Leddgikt (revmatoid artritt) er kjennetegnet av at kroppens immunforsvar feilaktig angriper ulike ledd. Mest utsatt er håndleddene, de mellomste og innerste leddene på fingrene og de innerste tåleddene. De kan bli hovne, varme, røde, stive, smertefulle og fylt av væske. Etter hvert kan også andre ledd og organer bli angrepet. Sykdommen er kronisk og starter ofte i 45-60 års alder. Arvelige faktorer, alder og røyking spiller en rolle. Kvinner rammes tre ganger hyppigere enn menn.

Man stiller diagnosen ut i fra pasientens opplysninger og ved å vurdere leddene. Blodprøver og ulike typer bilder (røntgen, ultralyd eller MR) gir også viktig informasjon om hva slags type leddgikt som foreligger, og hvor aktiv sykdommen er. Man får i tillegg en viss pekepinn på prognosen.

Pasient Er det mulig å bli kvitt dette?

Lege Både ja og nei. Det finnes medisiner som kan bremse sykdommens utvikling og hos en del stopper den faktisk helt opp. Flere studier har vist at sjansen for et vellykket resultat er størst hvis man får behandling tidlig i sykdomsforløpet. I denne sammenheng regnes de første tre årene som tidlig. Sånn sett så kan dine utsikter være gode.

Jeg fortalte Eva at det tidligere var vanlig å starte med medisiner som dempet smerter og stivhet. De omtales gjerne som symptommodifiserende medikamenter. Eksempler er Ibux, Naproxen og Brufen. Når disse ikke var tilstrekkelige, supplerte man med medikamenter som i større grad korrigerer immunforsvarets feilfunksjon. Denne legemiddelgruppen kalles sykdomsmodifiserende og omfatter blant annet Methotrexat og Prednisolon.

De siste 10-15 årene har det blitt utviklet nye medikamenter, såkalte biologiske legemidler, som kontrollerer sykdommen enda bedre. Eksempler på disse er Humira, Embrel og Remicade. Et økende antall forskningsrapporter viser at leddene ofte blir skadet mye i løpet av de første 1-2 årene av sykdommen. Derfor tar man nå i bruk sykdomsmodifiserende medisiner tidligere enn før, og med godt resultat. Studier har vist at dette bremser og noen ganger stopper sykdommens videre utvikling. Jeg bestilte de nødvendige undersøkelsene av Eva og henviste henne til en snarlig vurdering ved en revmatologisk avdeling. Erfaringsmessig blir pasienter som nylig har fått symptomer på aktiv leddgikt som regel tatt imot på kort varsel.